SUOMEN LUONNON-SUOJELULIITTO
PIRKANMAAN PIIRI

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Pyhäjärvenkatu 5 B, 2. krs
33200 TAMPERE
pirkanmaa@sll.fi
040 930 4118

Kunnallisvalitus
23.11.2026

Yhteyshenkilö: järjestötyöntekijä Tuulia Aho, pirkanmaa@sll.fi

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
029 56 42210
hameenlinna.hao@oikeus.fi

Kunnallisvalitus Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavasta (KV 19.10.2026 § 39)

1. Valituksen kohde

Valituksen kohteena on Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätös 19.10.2026 § 39, jolla valtuusto hyväksyi 11.5.2026 päivätyn Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan (päätöksen kohta 3). Päätöksen valitusosoituksen mukaisesti valitus tehdään kunnallisvalituksena (kuntalaki 135 §).

1.1 Suhde valittajien aiempaan valitukseen

Valittajat valittivat 17.7.2026 Hämeenkyrön kunnanvaltuuston 8.6.2026 tekemästä päätöksestä § 24, jolla sama kaava hyväksyttiin ensimmäisen kerran. Yksi valitusperusteista oli, että päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä: hankkeesta vastaavan ja kaavakonsultin edustajat olivat osallistuneet asian käsittelyyn ja olleet läsnä äänestyksessä ilman valtuuston päätöstä.

Valtuusto on nyt valituksenalaisella päätöksellä hallintolain 50 §:n nojalla poistanut 8.6.2026 tekemänsä päätöksen. Perusteena oli menettelyvirhe ulkopuolisten asiantuntijoiden paikalle kutsumisessa ja puheoikeuden myöntämisessä (liite 2, s. 25). Kunta on siis itse todennut virheelliseksi sen menettelyn, johon valittajat vetosivat. Valtuusto hyväksyi uudessa käsittelyssä saman, 11.5.2026 päivätyn kaavan muuttamattomana äänin 16–15.

Kaava-aineisto ei ole muuttunut. Siksi tämän valituksen sisällölliset perusteet (luku 5) ovat samat kuin 17.7.2026 valituksessa. Menettelyvirhettä koskeva peruste on jätetty pois.

Valittajat ovat peruneet 17.7.2026 tehdyn valituksen.

2. Valittajat

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Kyrön Luonto ry

2.1 Selvitys valitusoikeudesta

Molemmat valittajat ovat rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden sääntöjen mukaisena tarkoituksena on luonnon- ja ympäristönsuojelun edistäminen ja joiden toimialueeseen kaava-alue kuuluu. Valittajilla on siten alueidenkäyttölain 191 §:n 2 momentin mukainen oikeus valittaa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Kyrön Luonto ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry on lisäksi nimetty kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kaavan osallisiksi.

Yhdistysten säännöt ja yhdistysrekisteriotteet ovat liitteet 14 ja 15, ja hallitusten päätökset valituksen tekemisestä liitteet 16 ja 17.

2.2 Prosessiosoite ja tiedoksiannot

Järjestötyöntekijä Tuulia Aho, Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry, Pyhäjärvenkatu 5 B, 2 krs., 33200 Tampere, pirkanmaa@sll.fi, p. 040 930 4118. Tiedoksiannot ja muu yhteydenpito tässä asiassa pyydetään toimittamaan tähän osoitteeseen molempien valittajien puolesta.

3. Vaatimukset

Valittajat vaativat, että hallinto-oikeus

1. kumoaa Hämeenkyrön kunnanvaltuuston päätöksen 19.10.2026 § 39 kohdan 3, jolla Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaava hyväksyttiin (liite 2), kokonaisuudessaan lainvastaisena, koska kaava ei perustu alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, koska se ei täytä alueidenkäyttölain 39 §:n ja 77 b §:n sisältövaatimuksia, koska se ei edistä alueidenkäyttölain 22 ja 24 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista ja koska se on ristiriidassa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kanssa;
2. toimittaa asiassa katselmuksen hankealueella (jäljempänä kohta 3.1);
3. velvoittaa Hämeenkyrön kunnan korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut laillisine viivästyskorkoineen (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 95 §).

3.1 Perustelut katselmusta koskevalle vaatimukselle

Katselmus on tarpeen Vatulanharju–Ulvaanharjun valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioimiseksi (kohta 5.2). Harjulta avautuvan näkymän ja voimaloiden mittasuhteiden arviointi edellyttää havaintoa paikan päällä, sillä kaavan havainnekuva-aineisto ei tätä täysin korvaa.

4. Yleiskuvaus Konikallion tuulipuiston osayleiskaavasta

Ilmatar Energy Oy:n hankeyhtiö Ilmatar Ikaalinen-Hämeenkyrö Oy suunnitteli alun perin enintään 15 tuulivoimalasta koostuvan tuulivoimapuiston rakentamista Ikaalisten ja Hämeenkyrön alueelle, molemmin puolin kuntarajaa. Voimalan yksikköteho on enintään 10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Hämeenkyrön kaava-alueelle sijoittuvat voimalat T1–T7 ja T9 (8 voimalaa). Sähkönsiirtoreitiksi on valittu vaihtoehto A (n. 14,7 km, 110 kV). Kaavat on laadittu erillisinä, mutta ne rajoittuvat toisiinsa ja muodostavat yhden tuulivoimapuiston, jonka vaikutuksia on arvioitava kokonaisuutena. (Kaavaselostus, liite 10)

Ikaalisten kaupunginhallitus hylkäsi 17.8.2026 Ikaalisten puolen osayleiskaavan äänin 5–4 ja keskeytti kaavoituksen. Päätöksen perusteluina olivat kaavan vaikutukset maisema-, kulttuuri- ja luontoarvoihin sekä pohjavesiriski. Hämeenkyrön kaava on siten tällä hetkellä ainoa Konikallion tuulivoimapuiston kaava. Ikaalinen on arvioinut samat selvitykset ja vaikutukset, joihin tämä valitus perustuu, eikä ole pitänyt niitä hyväksyttävinä.

Osayleiskaava on laadittu AKL 77 a §:n mukaisena oikeusvaikutteisena kaavana, jonka perusteella rakentamisluvat voidaan myöntää suoraan. Tästä seuraa valituksen kantava oikeudellinen lähtökohta: kaavan tulee jo hyväksymishetkellä perustua riittäviin ja luotettaviin selvityksiin, eikä selvityspuutteita voida siirtää ratkaistaviksi myöhemmässä lupavaiheessa. Tähän lähtökohtaan viitataan jäljempänä kunkin valitusperusteen kohdalla erikseen sitä toistamatta.

Hämeenkyrön kunta on 21.8.2023 § 178 määrännyt alueelle rakennuskiellon, joka on voimassa, kunnes kaava on saanut lainvoiman. Kaavan mahdollistama rakentaminen ei siten voi alkaa ennen kuin tämä valitus on lainvoimaisesti ratkaistu.

5. Valitusperusteet

5.1 Selvitysten riittävyys arvioinnin lähtökohtana

Kaavan tulee perustua sen merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin selvityksiin (AKL 9 §). Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon mm. maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen (AKL 39 §), ja tuulivoimayleiskaavalta edellytetään lisäksi, että se ohjaa riittävästi rakentamista ja että tuulivoimarakentaminen sopeutuu maisemaan ja ympäristöön (AKL 77 b §).

Kunta on vastineraportissaan 11.5.2026 (liite 3) toistuvasti perustellut selvitysten riittävyyttä sillä, että viranomaiset ovat todenneet ne riittäviksi kaavaehdotuslausunnoissaan ja 2. viranomaisneuvottelussa 4.5.2026. Tämä ei tee kaavasta lainmukaista. Viranomaisen kanta ei ole oikeudellinen este todeta selvityksiä riittämättömiksi, jos ne objektiivisesti ovat sitä. Pirkanmaan ELY-keskus ei ole pitänyt kaavaa maisemavaikutusten osalta ongelmattomana, vaan on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 3) yhtynyt siihen, että maisemavaikutukset valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ovat suuria kielteisiä (kohta 5.2). Kunnan yleinen vetoaminen viranomaisten hyväksyntään ei siten pidä paikkaansa keskeisimmän valitusperusteen osalta.

Jäljempänä osoitetaan, että useat viranomaisten nimeämät puutteet ovat jääneet korjaamatta ja että ne on vastineissa toistuvasti siirretty ratkaistaviksi hankkeen “myöhemmissä vaiheissa”, vaikka kaava on suunnittelujärjestelmän viimeinen vaihe ennen rakentamislupaa.

5.2 Vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen

5.2.1 Valitusperusteen rajaus

Valittajat eivät väitä, että tuulivoimaloiden näkyminen maisemassa olisi sinänsä lainvastaista. Tuulivoimarakentamisesta aiheutuu maisemavaikutuksia väistämättä, eikä yleinen näkyvyys tai maisemakuvan muuttuminen ole peruste kaavan kumoamiselle.

Tämä valitusperuste kohdistuu yksinomaan niihin maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin, jotka on viranomaisinventoinneissa tunnistettu ja joiden säilyminen on lainsäädännössä ja

kaavajärjestelmässä velvoitettu turvaamaan, kuten valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (VAMA, Pirkanmaan harjumaisemat / Vatulanharju–Ulvaanharju), valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY, Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie) sekä niihin kulttuurimaisema-alueisiin, joille on arvioitu suuria kielteisiä vaikutuksia.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan, ja että viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan alueidenkäytön suunnittelun lähtökohdiksi. Kyse ei siis ole yksityisestä näkymäintressistä vaan valtakunnallisesti tunnustetusta, oikeudellisesti suojatusta arvosta.

5.2.2 Yhteysviranomainen on yhtynyt arvioon suurista kielteisistä vaikutuksista

Pirkanmaan ELY-keskus on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 3) todennut, että Vatulanharjun–Ulvaanharjun harjuselänne on ympäristöään hallitseva, maisemallisesti erittäin merkittävä osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, ja että valtakunnalliset maisema-alueet saattavat menettää merkittävän arvonsa tuulivoimarakentamisen myötä. ELY-keskus on yhtynyt hankkeen oman maisemavaikutusraportin päätelmään, jonka mukaan vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaan harjumaiseman osa-alueille ovat suuria kielteisiä, samoin kuin lähivaikutusalueen (2–7 km) Kelminselän, Vatulan sekä Haapimaan–Vatsiaisen kulttuurimaisemille. Kyse ei siis ole valittajien tulkinnasta, vaan sekä hankkeen oman selvityksen että yhteysviranomaisen yhtenevästä arviosta.

5.2.3 Valtakunnallisen maisema-arvon oikeudellinen merkitys

Vatulanharju–Ulvaanharju kuuluu valtioneuvoston hyväksymään valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointiin. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Maakuntakaavan valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta koskeva määräys edellyttää, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä varmistetaan, että kyseiset arvot säilyvät. Maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. ELY-keskus on todennut nämä velvoitteet lausunnossaan (liite 3).

Valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkitys ei rajoitu alueen sisäiseen maankäyttöön. Myös alueen ominaispiirteitä ilmentävien näkymien ja kaukomaiseman säilyminen on osa sen valtakunnallista arvoa; ELY-keskus on todennut (liite 3) harjuista, että ne “näkyvät ja niiltä nähdään” ja että historiallinen käyttö kulkureittinä korostuu niiden ominaispiirteenä. Tuulivoimalat muodostaisivat maisemassa uuden, laajalle näkyvän teknisen elementin, joka heikentäisi juuri niitä arvoja, joiden perusteella alue on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi.

5.2.4 Esitetty lieventämiskeino on yhteysviranomaisen mukaan tehoton

Kaavaehdotuksessa ainoana lieventämiskeinona esitetään voimaloiden kokonaiskorkeuden alentaminen 350 metristä 300 metriin. ELY-keskus on (liite 3) todennut, että tällä lievennyskeinolla ei ole ollut merkittävää vaikutusta ja että voimalat tulevat rakentuessaan edelleen olemaan hallitseva elementti maisemassa.

Olennaista on, että maisemavaikutusten arviointi kohdistuu juuri kaavan sallimaan ratkaisuun. Näkymäalueanalyysi ja valokuvasovitteet on päivitetty vastaamaan kaavan mukaisia 300 metrin voimaloita. Suuria kielteisiä vaikutuksia koskeva johtopäätös ei siis perustu ylimitoitettuun tai vanhentuneeseen suunnitelmaan. Lieventämiskeino on toteutettu, sen vaikutus on arvioitu, ja lopputulos on viranomaisen mukaan edelleen suuri kielteinen vaikutus. Kaava mahdollistaa silti

kaikki kahdeksan voimalaa Hämeenkyrön puolella, eikä siihen sisälly voimaloiden määrää tai sijaintia koskevia, maisema-arvojen säilymisen varmistavia reunaehtoja, vaikka yhteysviranomainen mainitsi lieventämiskeinoina myös voimaloiden määrän vähentämisen ja sijoittelun muuttamisen.

5.2.5 Kaavan oma havainnekuva-aineisto osoittaa vaikutusten merkittävyyden

Kaavan maisemavaikutusten arviointi nojaa keskeisesti havainnekuva-aineistoon (AFRY / Maisema-arkkitehtitoimisto Väyrynen, 26.8.2025; liite 4), jota Pirkanmaan ELY-keskus on pitänyt riittävänä. Aineisto osoittaa, että voimalat hallitsevat valtakunnallisesti arvokkaan harjualueen näköalamaisemaa Vatulanharjun laelta ja sen rakennetuilta näköalapaikoilta noin 1,7 kilometrin etäisyydeltä, näkyvät harjun laella kulkevalta historialliselta Hämeenkankaantieltä (RKY) ja muuttavat arvokkaiden kulttuurimaisemien maisemakuvaa lähivaikutusalueella. Kaavan sallimat voimalat ovat kokonaiskorkeudeltaan 300 metriä eli lähes kaksi kertaa Tampereen Näsinneulan (168 m) korkuisia.

Kysymys ei siis ole siitä, onko vaikutuksia selvitetty, eikä siitä, näkyvätkö voimalat. Vaikutukset on selvitetty, ja tulos on, että ne kohdistuvat valtakunnallisesti arvokkaisiin arvokohteisiin suurina kielteisinä. Kysymys on siitä, mitä kaavassa olisi tullut tämän tuloksen johdosta tehdä.

5.2.6 Maisema-arvojen turvaamista ei voida jättää myöhemmäksi eikä yleismääräyksen varaan

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 11.9.2015 taltio 2387 (Länsi-Lapin maakuntakaava) arvioinut tuulivoima-alueiden osoittamista valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden läheisyyteen ja pitänyt voimassa ympäristöministeriön ratkaisun, jolla viisi aluevarausta (mm. Reväsvaara n. 4 km ja Viisavaara maisema-alueeseen rajautuen) jätettiin vahvistamatta. Ratkaisusta ilmenevät seuraavat, myös nyt merkitykselliset periaatteet: maisemavaikutukset ulottuvat etäälle, eikä etäisyys sinänsä poista velvoitetta; maisema-aluemerkintä ei ohjaa alueen ulkopuolista maankäyttöä; yleisluontoinen “maisema on otettava huomioon” -määräys ei riitä, vaan kaavassa on esitettävä maisema-arvojen säilymistä varmistavat reunaehdot voimaloiden sijoittelulle, korkeudelle tai lukumäärälle; ja kun selvitykset osoittavat heikentäviä vaikutuksia, yhteensovittamista ei voida siirtää myöhempään, koska keinot jatkosuunnittelussa ovat rajalliset.

Ratkaisu koski sittemmin kumottua maakuntakaavan vahvistamismenettelyä eikä ole sitova ennakkopäätös, mutta sen tulkintaperiaatteet ovat nyt käsillä olevassa asiassa painavampia sitä suuremmalla syyllä. Ratkaisussa reunaehtoja edellytettiin jo yleispiirteiseltä maakuntakaavalta, jota seurasi vielä yleiskaavavaihe. Konikallion osayleiskaava on sen sijaan suunnittelujärjestelmän viimeinen vaihe ennen rakentamislupaa, jossa ratkaisussa maisemavaikutuksia ei ollut arvioitu edes merkittäviksi, vaikka ne ovat viranomaisen mukaan suuria kielteisiä ja Konikallion voimalat hallitsevat harjun näköalamaisemaa vain 1,7 km:n etäisyydeltä.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssa on arvioitu tuulivoima-alueiden ja maisema-arvojen yhteensovittamista maakuntakaavan edellyttämällä yleispiirteisellä tasolla (liite 13). Maakuntakaavassa tai sen vaikutusarvioinneissa ei kuitenkaan ole ratkaistu Konikallion hankkeen kaltaisen yksittäisen tuulivoimahankkeen vaikutuksia voimaloiden lopullisen korkeuden, lukumäärän, sijoittelun tai teknisten ominaisuuksien perusteella. Näin ollen yksittäisen hankkeen maisemavaikutusten hyväksyttävyys on tullut ratkaista osayleiskaavatasolla hankkeen tosiasiallisten ominaisuuksien perusteella.

Tätä tukee myös Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan Elonkirjo ja energia tuulivoimayleismääräys (Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnät ja -määräykset,

maakuntahallitus 17.3.2025, liite 12). Yleismääräyksessä erikseen varmistettaviksi mainitaan kansallinen turvallisuus, Puolustusvoimien toimintaedellytykset, lentoliikenne, tutkajärjestelmät, liikenneväylät, voimajohdot, arkeologinen kulttuuriperintö ja luontoarvot, mutta maisema-arvoja ei ole sisällytetty tähän luetteloon. Tämä osaltaan osoittaa, ettei tuulivoimarakentamisen ja maisema-arvojen yhteensovittamista ole ratkaistu maakuntakaavatasolla sellaisella tarkkuudella, että osayleiskaavassa voitaisiin tukeutua maakuntakaavaan ilman hankekohtaista arviointia.

Lisäksi Pirkanmaan vaihemaakuntakaava Elonkirjo ja energia, jonka tuulienergiatuotannon aluevaraukseen osayleiskaava perustuu, on maakuntahallituksen 9.6.2025 tekemällä päätöksellä määrätty tulemaan voimaan alueidenkäyttölain 201 §:n nojalla ennen kuin se on saanut lainvoiman. Vaihemaakuntakaava ei ole tätä valitusta laadittaessa lainvoimainen. Osayleiskaava nojaa siten aluevaraukseen, jonka lopullinen oikeudellinen pysyvyys ei ole vielä ratkaistu. Tämän vuoksi maakuntakaavan aluevaraukseen ei voida vedota perusteena sille, että hankkeen maisemavaikutusten hyväksyttävyys tai niiden yhteensovittaminen alueen maisema-arvojen kanssa olisi jo ratkaistu maakuntakaavatasolla.

Alueidenkäyttölain 22 §:ssä tarkoitetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, ja lain 24 §:n mukaan niiden toteuttamista on edistettävä kaikessa kaavoituksessa. Näihin tavoitteisiin kuuluu muun muassa luonnon monimuotoisuuden sekä kulttuuriympäristöjen ja maisema-arvojen turvaaminen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat yleiskaavatasolla erityisesti AKL 39 §:n sisältövaatimusten kautta, joiden mukaan yleiskaavaa laadittaessa on muun ohella otettava huomioon maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen.

Koska juuri yleiskaava on se suunnittelutaso, jolla AKL 39 §:n sisältövaatimusten täyttyminen on ratkaistava, kunta ei voi vedota pelkästään maakuntakaavassa tehtyyn yleispiirteiseen tarkasteluun varsinkaan tilanteessa, jossa kyseinen maakuntakaava ei ole lainvoimainen. Maisema-arvojen turvaamista ei siten ole voitu jättää maakuntakaavatasolla tehdyn yleispiirteisen soveltuvuusarvion varaan, vaan vaikutukset on tullut selvittää ja arvioida osayleiskaavassa sellaisella tarkkuudella, että AKL 39 §:n sisältövaatimusten täyttyminen voidaan luotettavasti todeta.

5.2.7 Johtopäätös maisemavaikutuksista

Alueidenkäyttölain 77 b § edellyttää nimenomaisesti, että tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa laadittaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen sopeutuu maisemaan ja ympäristöön. Kun sekä hankkeen oma maisemaselvitys että yhteysviranomainen ovat todenneet, etteivät voimalat sopeudu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisemaan vaan aiheuttavat sille suuria kielteisiä vaikutuksia, ja kun kaavaan ei sisälly oikeuskäytännön edellyttämiä reunaehtoja, tämä vaatimus ei täyty. Kaava ei täytä AKL 39 §:n eikä 77 b §:n sisältövaatimuksia eikä edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (AKL 22 ja 24 §) toteutumista maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamisen osalta.

5.3 Linnustovaikutusten selvittäminen ja arviointi on puutteellista

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 3) katsonut, että linnuston herkkyys on arvioitu ilmeisen alakanttiin ja ettei linnustolle aiheutuvia haittoja voida pitää vähäisinä. Aiemmin on jo todettu, että sääksireviiri, pöllöt ja vahva metsokanta edellyttäisivät vähintään kohtalaista herkkyysluokkaa.

5.3.1 Kehrääjä

Kehrääjä (Caprimulgus europaeus) kuuluu EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeihin. Laji on mainittu Natura-alueen tietolomakkeella, ja Vatulanharju on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi lintualueeksi (MAALI) juuri kehrääjän ja kangaskiurun esiintymisen perusteella. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry on todennut, että hankealue sijoittuu yhden Pirkanmaan parhaan kehrääjäalueen lähituntumaan ja että kehrääjäselvitys on ollut alimitoitettu.

Natura-arviointi (liite 5) toteaa itse, että Natura-tietolomakkeen parimääräarviot ovat “mitä ilmeisimmin” huomattavia aliarvioita ja alueella on havaittu jopa 20 soidinääntelevää kehrääjäkoirasta, kun tietolomakkeella mainitaan 1–3 paria. Vaikutusten merkittävyys on kuitenkin arvioitu suhteessa vanhentuneeseen kanta-arvioon, jolloin törmäys- ja häiriövaikutusten absoluuttinen merkitys on aliarvioitu.

Kunnan vastineraportissa (liite 3) myönnetään, että kehrääjän osalta lajille voi aiheutua vähäinen negatiivinen vaikutus törmäysriskistä tuulivoimaloihin ja voimajohtoihin. Samalla vaikutusten arviointi nojaa olettamaan, jonka mukaan tuulivoimamelu on matalataajuista eikä siten merkittävästi peitä kehrääjän soidinääntä. Väitteelle ei esitetä mittauksia, mallinnuksia eikä lajikohtaista tutkimusnäyttöä. Arviointi itse toteaa, että toiminnan aikainen 35–40 dB:n melu ulottuu Natura-alueelle, että kehrääjä on yöaktiivinen laji ja että tutkimustieto tuulivoiman vaikutuksista lajiin on osittain ristiriitaista. Kun otetaan huomioon lajin asema lintudirektiivin liitteen I lajina, alueen poikkeuksellinen merkitys lajille sekä luonnonsuojelulain 7 §:n varovaisuusperiaate, kaavan ei voida katsoa perustuvan AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin kehrääjän osalta.

5.3.2 Pesimälinnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointi on pintapuolinen

Yhteysviranomainen on perustellussa päätelmässään (liite 6) todennut pesimälajistoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin pintapuoliseksi. Arviointi perustuu soidinlaulun kuuluvuuden muutoksiin, vaikka häiriö ja elinympäristöjen muuttuminen voivat metsäympäristöissä olla merkittävämpi haitta. Pesimälinnustoselvitys perustuu kahteen laskentakierrokseen, yhteensä kuuteen havainnointiaamuun noin 20 km²:n alueella, vaikka ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaan havainnointia tulisi tehdä useampana päivänä. Näin suppealla panostuksella alueelta havaittiin silti 61 pesimälajia, joista 19 suojelullisesti huomionarvoisia (mm. hömötiainen EN, töyhtötiainen VU, metso, mehiläishaukka EN). Kun näin merkittävä lajisto löytyy vain kuuden havaintoaamun perusteella, kattavampi selvitys olisi todennäköisesti tuottanut enemmän havaintoja. Luonnonvarakeskus on lisäksi todennut, ettei tavanomaisia metsäkohteita tulisi jättää kartoittamatta.

Konikallion hankealue sijoittuu merkittävälle metson soidinalueelle, ja alueen metsokanta on eteläisen Suomen oloissa vahva. Kansainvälisessä tutkimuksessa Wind energy facilities affect resource selection of capercaillie (Tetrao urogallus) (Taubmann, Coppes, Andrén ym., 2021) on havaittu metson välttävän tuulivoimaloiden vaikutuspiiriä soidinaikana, ja vaikutuksia on todettu noin 865 metrin etäisyydelle saakka. Tutkimuksessa välttelevä käyttäytyminen liittyi tuulivoimaloiden meluun, näkyvyyteen ja muihin niihin liittyviin häiriötekijöihin. Lähimmät Konikallion voimalat sijoittuvat vain runsaan 400 metrin etäisyydelle tunnetuista soidinpaikoista, eli selvästi tutkimuksessa havaitun vaikutusvyöhykkeen sisälle.

5.4 Luontoselvitykset eivät täytä riittävyysvaatimusta

5.4.1 Selvitykset on osin tehty vanhentuneen hankesuunnitelman perusteella

Luontoselvitysraportissa (AFRY, 9.1.2023; liite 7) todetaan, että vuoden 2021 maastoselvitykset tehtiin sen hetkisen voimala- ja hankealuesuunnitelman mukaan, joka poikkeaa päätöksen kohteena olevasta suunnitelmasta. Voimalapaikat muuttuivat vuonna 2022, ja päivitetyt paikat tarkistettiin ilmakuva- ja karttatarkasteluna ilman maastokäyntiä. Ilmakuvatarkastelulla ei voida todeta liito-oravan papanahavaintoja, viitasammakon kutupaikkoja, lepakoiden päiväpiiloja eikä metsälain 10 §:n mukaisia elinympäristöjä. Kaavaehdotusvaiheessakin voimalasijoittelun päivittäminen on kunnan oman vastineen mukaan tapahtunut vain kartta- ja ilmakuvatarkastelun kautta. Epätarkkuus ulottuu myös siihen, kuinka laajalti kaava-alue sijoittuu Natura 2000 -alueelle: luontoselvitys ilmoittaa päällekkäisyydeksi ensin noin 17 hehtaaria (s. 14) ja saman raportin yhteenvedossa noin 1,75 hehtaaria (s. 18). Aineiston perusteella ei siten ole yksiselitteisesti todettavissa, mihin kaavan sallima maankäyttö kohdistuu.

5.4.2 Lepakkoselvitys on olennaisesti alimitoitettu

Kaikki Suomen lepakkolajit ovat luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja. Lepakkoselvitys tehtiin kolmena yönä kesällä 2021 noin 20 km²:n alueelle, yksinomaan aktiivikartoituksena käsidetektorilla. Passiivisia jatkuvatoimisia äänitallentimia ei käytetty lainkaan, vaikka ne ovat vakiintunut menetelmä tuulivoimahankkeiden lepakkoselvityksissä. Kartoituksen ulkopuolelle rajattiin laajat avohakkuut, taimikot ja metsän sisäosat. Toisin sanoen ulkopuolelle rajattiin ne alueet, joille voimalapaikat sijoittuvat. Selvitys ei sisällä arviota voimaloiden käytönaikaisesta törmäys- ja barotraumakuolleisuudesta, joka on lepakoiden kannalta hankkeen merkittävin vaikutusmekanismi.

5.4.3 Muut EU:n direktiivilajit

Liito-orava: selvitys tehtiin kahtena päivänä koko hankealueelle ja voimajohtoreiteille, eikä muuttuneita voimalapaikkoja tarkastettu maastossa. Viitasammakko: selvitys tehtiin yhtenä iltana, kohdistuen vain muutamalle lammelle. Havaintoja tehtiin silti (Nahkalammi 8–18 yksilöä), ja kaavaan on lisätty luo-4-merkintä lisääntymis- ja levähdyspaikasta. Tämä osoittaa, että laji tosiasiassa esiintyy alueella ja että sen esiintymistä muissa vesissä ei voida sulkea pois yhden illan havaintojen perusteella. Sudenkorennot: selvitystä ei tehty lainkaan ja näin ollen poissulku perustuu vain työpöytäoletukseen. Suurpedot ja saukko: johtopäätökset perustuvat yhden päivän aikana tehtyyn noin 12 kilometrin lumijälkilaskentaan, vaikka selvityksessä todetaan luotettavan arvion edellyttävän noin 100 kilometrin laskentalinjaa. Selvitys jää siten olennaisesti omien luotettavuuskriteeriensä alapuolelle.

5.4.4 Vesajärven susireviiri
Konikallion suunnittelualue sijoittuu Luonnonvarakeskuksen luonnonvaratietoaineiston karttapalvelussa esitetyn Vesajärven susien parireviirin rajauksen sisäpuolelle. Luonnonvarakeskus ja Suomen riistakeskus huomauttivat alueen susista jo YVA-menettelyssä. Tästä huolimatta susien esiintymistä tai hankkeen vaikutuksia suteen ei ole selvitetty lainkaan, eikä täydentäviä maastoselvityksiä ole tehty.

Reviiri on aktiivisessa käytössä. SLL:n Pirkanmaan piirin suurpetovastaavan Marjaana Laaksosen mukaan reviiriltä on 1.–30.10.2026 kirjattu 31 näköhavaintoa (joista todennettu 9), 5 jälkihavaintoa (kaikki todennettu) ja 18 muuta havaintoa, kuten jätöksiä, haaskoja, äänihavaintoja ja riistakamerakuvia (kaikki todennettu). Jälkiä on löytynyt koko reviirin alueelta koko lokakuun ajan, viimeksi 30.10.2026. Sitä, onko pari saanut pentuja, ei vielä tiedetä. Reviiri

sijaitsee läntisen susipopulaation reunalla. Laaksosen mukaan reviirillä syntyvät nuoret sudet voivat levittäytyä itään ja koilliseen ja kohdata siellä itäisen kannan yksilöitä, mikä on tärkeää läntisen kannan perinnöllisen monimuotoisuuden kannalta.

Kaavan vaikutukset eläinlajeihin ja luonnon monimuotoisuuteen on selvitettävä (AKL 9 §). Susi on Suomessa erittäin uhanalainen (EN, Suomen lajien uhanalaisuusarviointi 2019) ja luontodirektiivin suojelema laji, jonka suotuisa suojelutaso on turvattava. Kaavassa ei ole arvioitu, miten voimaloiden rakentaminen, uusi tiestö sekä lisääntyvä liikenne ja ihmistoiminta vaikuttavat reviirin käyttöön, mahdollisiin pentupaikkoihin ja itäisen ja läntisen kannan väliseen yhteyteen (ks. myös kohta 5.7). Laaksosen mukaan rakentaminen voi myös ajaa sudet lähemmäs asutusta. Kaava ei tältä osin perustu AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin.

5.5 Kallioperän ruhje ja pohjavesivaikutusten selvityspuute

Kaava-alueen läpi kulkee Geologian tutkimuskeskuksen aineistojen mukaan luode–kaakkosuuntainen kallioperän ruhje. Pirkanmaan ELY-keskus on kaavaehdotuslausunnossaan (liite 3) todennut, ettei voimaloiden alueiden kallioperän laatutietoja ole, että kallioperän raot voivat olla avoimia, jolloin vesi liikkuu niissä helposti, ja että kaavassa tulisi huomioida ruhje, tuoda ilmi tutkimustarve ja arvioida, tapahtuuko kalliossa veden virtausta kaava-alueen ulkopuolelle. Voimalapaikkojen sijoittelussa suhteessa ruhjeeseen tulee ottaa huomioon kallioperän ominaisuudet. Kunta on vastineessaan (11.5.2026) kuitannut asian toteamalla, että laatutiedot “selvitetään hankkeen myöhemmissä vaiheissa”.

Voimaloiden, niihin liittyvien louhintojen ja kenttäalueiden sijoittuminen suhteessa ruhjeeseen on nimenomaan kaavassa ratkaistava kysymys. Kunnan oman vastineen mukaan näitä sijainteja voidaan kaavan hyväksymisen jälkeen muuttaa vain hyvin rajallisesti. Asiassa on kyse veden sekä mahdollisten haitta-aineiden kulkeutumisesta kohti Vatulanharjun (0214351, 1E) tärkeää pohjavesialuetta tai Natura-alueen vesitaloudesta riippuvaisia luontotyyppejä. Tämän vuoksi yhteysviranomaisen edellyttämää selvitystä ei voida siirtää lupavaiheeseen. Lisäksi yhteysviranomainen on todennut, ettei pohjavesitutkimuksia (liite 8) ole tehty vuoden 2023 jälkeen, ja korostanut pinnankorkeuden seurannan tärkeyttä. Kunnan mukaan tarkkailu toteutetaan vasta rakentamislupavaiheessa. Tätä ei voida pitää riittävänä.

5.6 Suojelualueeseen kohdistuvia meluvaikutuksia ei ole selvitetty

Melumallinnusraportissa (liite 9) todetaan, että suunnittelualueen itäosan reunalla ja osittain suunnittelualueella sijaitsee Vatulanharju–Ulvaanharjun Natura 2000 -alue sekä siihen kuuluva yksityinen luonnonsuojelualue YSA205389. Meluselvityksen leviämiskartan perusteella 40–45 dB:n melualueet ulottuvat tälle alueelle, ja Natura-arvioinnin mukaan vaihtoehdossa VE1 40 dB:n meluvyöhyke ulottuu Teerinevan pohjoispuoliselle suoalueelle. Raportissa ei kuitenkaan esitetä erillisiä laskentapisteitä suojelualueella eikä arvioida melun vaikutuksia sen lajistoon, vaan tarkastelu kohdistuu asuin- ja lomarakennuksiin.

Puute on merkityksellinen erityisesti alueen häiriöherkän ja yöaktiivisen lajiston kannalta. Esimerkiksi kehrääjää koskeva vaikutusten arviointi nojaa olettamaan siitä, ettei tuulivoimamelu peitä lajin soidinääntä (kohta 5.3.1), mutta melun tosiasiallista tasoa lajin esiintymisalueella ei ole määritetty, koska laskentapisteitä suojelualueella ei ole. Ilman tätä tietoa olettamaa ei voida todentaa, eikä melun vaikutusta kehrääjään tai muuhun alueen lajistoon voida arvioida.

Lisäksi melumallinnus on laadittu noin 6,6 MW:n voimalatyypille, vaikka kaava mahdollistaa enintään 10 MW:n voimalat. Kaavaan ei ole sisällytetty sitovaa määräystä voimaloiden

enimmäismelupäästöstä eikä velvollisuutta päivittää mallinnusta voimalatyypin muuttuessa. Selvitys kuvaa siten vain yhtä toteutusvaihtoehtoa, ei kaavan mahdollistaman rakentamisen enimmäisvaikutuksia.

Kun osayleiskaava on laadittu AKL 77 a §:n mukaisena, suoraan rakentamisluvan perusteena käytettävänä kaavana, meluvaikutukset olisi tullut selvittää siten, että myös suojelualueelle kohdistuvat vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida. Nykyinen selvitys ei mahdollista arviota siitä, aiheutuuko hankkeesta vaikutuksia alueen lajistoon ja suojeluarvoihin. Tältä osin kaava ei perustu AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin eikä täytä AKL 77 b §:n vaatimusta siitä, että yleiskaavan tulee ohjata riittävästi rakentamista ja muuta alueiden käyttöä.

5.7 Ekologinen yhteys

Vatulanharju–Ulvaanharjun Natura-alue kytkeytyy lähes saumattomasti Jämijärven ja Kankaanpään puolella sijaitsevaan Hämeenkankaan Natura-alueeseen (FI0200024), joka on valittu Satakunnan Helmi-keskittymäksi ja tunnistettu luonnon monimuotoisuuden ydinalueeksi. Harjujatkumo muodostaa luontaisen ekologisen yhteyden maakuntien välille, ja yhteys Pirkanmaan puolelle on tunnistettu tärkeäksi ylimaakunnalliseksi viheryhteydeksi (Satakuntaliitto 2021). Harjut ovat luontaisia eläinten kulkuväyliä, ja yhteydellä on merkitystä lajien liikkumisen kannalta.

Pirkanmaan Elonkirjo ja energia -vaihemaakuntakaavassa luonnon monimuotoisuuden ydinalueet on osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä (Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnät ja -määräykset, MKH 17.3.2025; liite 12), jonka mukaan alueilla on merkitystä myös ekologisina yhteyksinä ja maankäytön suunnittelussa tulee välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Ydinalueet on merkitty kartalle, mutta niiden välisiä ekologisia yhteyksiä ei ole kartalla osoitettu, joten kaavasta ei ilmene, mitä kautta kytkeytyvyys ydinalueiden välillä muodostuu (Elonkirjo ja energia Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartat MKH 17.3.2025; liite 11).

Konikallion tuulivoima-alue uusine tiestöineen sijoittuu tämän ekologisen kokonaisuuden kohdalle tavalla, joka voi heikentää sen toimivuutta. Kun yhteyttä ei ole maakuntakaavatasolla paikannettu, sen turvaaminen ja hankkeen vaikutus siihen olisi tullut arvioida osayleiskaavassa. Tätä ei ole kuitenkaan tehty.

6. Yhteenveto

Kaava on hyväksytty oikeusvaikutteisena AKL 77 a §:n mukaisena kaavana, jonka perusteella rakentamisluvat voidaan myöntää suoraan, tilanteessa jossa

1. sekä hankkeen oma maisemavaikutusraportti että yhteysviranomainen ovat arvioineet vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle suuriksi kielteisiksi, yhteysviranomainen on todennut ainoan esitetyn lieventämiskeinon tehottomaksi, eikä kaava sisällä oikeuskäytännön (KHO 11.9.2015 t. 2387) edellyttämiä reunaehtoja voimaloiden sijoittelulle, korkeudelle tai lukumäärälle;
2. linnustovaikutusten arviointi on yhteysviranomaisen itsensä mukaan pintapuolinen ja linnuston herkkyys lausunnonantajan mukaan alakanttiin arvioitu, eikä metson soidinpaikkojen suojaetäisyyksiä (voimalat vain runsaan 400 m soidinpaikoista), kehrääjää eikä Vesajärven susireviiriä ole otettu riittävästi huomioon;
3. luontodirektiivin lajeja koskevat selvitykset on tehty maastotyöpanoksella, joka ei ole omiaan tuottamaan luotettavaa tietoa, ja osa selvityksistä kohdistuu vanhentuneeseen hankesuunnitelmaan;

4. yhteysviranomaisen nimenomaisesti edellyttämä kallioperän ruhjetta koskeva selvitys on jätetty tekemättä ja siirretty kaavan hyväksymisen jälkeen, vaikka se vaikuttaa voimaloiden sijoitteluun;
5. meluselvitys on tehty voimalatyypillä, jota kaava ei sido, eikä melun ulottumista suojelualueelle ole arvioitu; ja
6. ekologisten ydinalueiden välisten yhteyksien sijaintia ja Konikallion tuulivoimahankkeen vaikutuksia niihin ei ole arvioitu.

Kaava ei perustu AKL 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin. Tämän seurauksena kaava ei täytä AKL 39 §:n yleiskaavan sisältövaatimuksia eikä AKL 77 b §:n tuulivoimayleiskaavalle asettamia erityisiä vaatimuksia, joihin kuuluu vaatimus rakentamisen sopeutumisesta maisemaan ja ympäristöön. Kaava ei myöskään edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista AKL 22 ja 24 §:n edellyttämällä tavalla. Lisäksi kaava on ristiriidassa maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kanssa. Päätös on lainvastainen.

Pirkanmaalla 23.11.2026

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

Antti Virnes
Puheenjohtaja

Tuulia Aho
sihteeri

Kyrön Luonto ry

Matti Rintala
puheenjohtaja

Kati Hämäläinen-Myllymäki
sihteeri

7. Liitteet

Liite 1 Hämeenkyrön kunnan kuulutus Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavan hyväksymisestä (4.11.2026)
Liite 2 Ote Hämeenkyrön kunnanvaltuuston pöytäkirjasta 19.10.2026 § 39, valitusosoitus ja todistus pöytäkirjan julkaisemisesta 26.10.2026
Liite 3 Vastineraportti 11.5.2026
Liite 4 Havainnekuvat (AFRY / Väyrynen, 26.8.2025)
Liite 5 Natura-arviointi 2023
Liite 6 Perusteltu päätelmä (Pirkanmaan ELY-keskus 6.6.2024)
Liite 7 Luontoselvitysraportti (AFRY)
Liite 8 Pohjavesiselvitys (AFRY, päivitetty 2025)
Liite 9 Melumallinnusraportti (AFRY, 24.4.2026)
Liite 10 Kaavaselostus 11.5.2026
Liite 11 Elonkirjo ja energia Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavaselostuksen liitekartat MKH 17.3.2025
Liite 12 Pirkanmaan vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnät ja -määräykset MKH 17.3.2025
Liite 13 Vaikutukset uusille maisema-alueille / harjumaisemakohteisiin

Liite 14a SLL Pirkanmaan piiri säännöt
Liite 14b SLL Pirkanmaan rekisteriote
Liite 15a Kyrön Luonto säännöt

- Liite 15b Kyrön Luonto rekisteriote

Liite 16 Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry:n pöytäkirjanote 16.11.2026
Liite 17 Kyrön Luonto ry:n pöytäkirjanote 17.11.2026